

ONSDAG

8. DESEMBER 2010
NR. 331 UKE 49 - 143. ÅRG.

HYLLES AV LEGENDE: Scoret tre mål mot Danmark

EIVIND TANGEN

SIDE 32-33, DEL 1

Bergens Tidende

www.bt.no

ÅRETS AVIS
FOR 3. GANG

HORDALAND, SOGN OG FJORDANE KR 20. LANDET FOR ØVRIG KR 25

Nistad skal være presset for millioner

KOMPANJONGENE Knut Stärk-Johansen, Ole Zimmermann Børresen og Frode Trol-

lebø står tiltalt for å ha presset en syk Einar Nistad for 15,6 millioner kroner. I går vitnet datteren Birgit Nistad (bildet).

SIDE 16-17, DEL 1

Fengslet i minst en uke

WIKILEAKS-GRUNNLEGGER Julian Assange (bildet) blir sittende i britisk fengsel i minst en uke etter at han i går ble nektet løslatelse mot kausjon.

SIDE 20-21, DEL 1

Truga dørfabrikker fra Stryn til Oslo

DØRPRODUSENTEN Dooria, som har fabrikkar i mellom anna Utvik og Årdal, har tapt store pengar dei siste åra. No flyttar selskapet hovudkontoret frå Stryn til Oslo.

SIDE 14, DEL 1

Krangler om broen over til Damsgård

KOMMUNEN vil overta tomte-land på begge sider av Damsgårdssundet uten å betale, grunneierne krever millioner. Nå må brobyggingen utsettes.

SIDE 9, DEL 1

leder

Tildelingen av Nobels fredspris vil alltid bli oppfattet politisk

SIDE 2, DEL 1

Vet lite om kvalitet på de ulike sykehus

■ Pasienter kan fritt velge sykehus, men det finnes ingen oversikt over hvilke som gir best behandling.

■ Administrerende direktør Stener Kvinnsland i Helse Bergen ønsker et kvalitetsregister velkommen.

■ – Kvaliteten på behandlingen er viktigere enn reisetid, sier pasientombud Grethe Brundtland. SIDE 4-5, DEL 1

Vil provosere med våpen laget av kroppsdeler

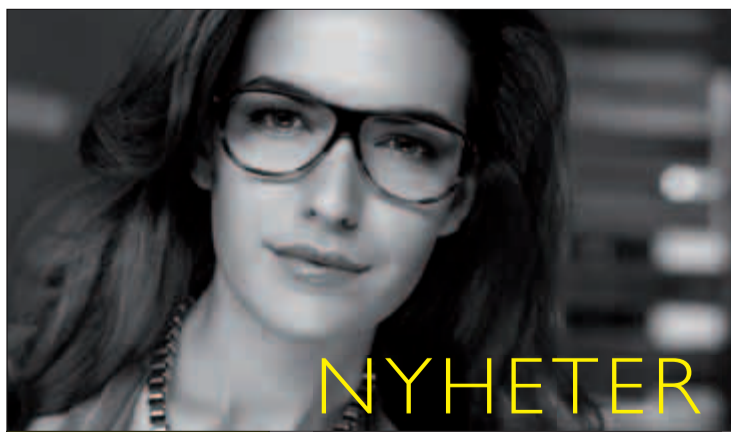

AMMUNISJON: I utstillingen «Body Armour – bedre enn sex», stiller bergenseren Morten Traavik ut våpen laget av kroppsdeler. Så gjenstår det å se om kunstneren nok en gang vekker harme med sin kontroversielle kunst. Både hos Forsvaret, her representert ved museumsdirektør Runar Gjerald (t.h.), og andre.

SIDE 2-3, DEL 2

BERGENS TIDENDE, KRINKELKROKEN 1, BERGEN.
SENTRAL/IKKE FÅTT AVISEN: 05500 før kl. 10.00

DEL 1: LEDER 2-3 | NYHETER 4-15 | ØKONOMI 16-17 | BØRS 18-19 | UTLAND 20-22 | KUNNGJØRINGER 25 | STILLING LEDIG 26 | SPORT 32-39 | VÆRET 40
DEL 2: KULTUR 2-7 | MØTER/UNDERHOLD 10 | RUBRIKKMARKEDET 12 | DØDSFALL 25 | FOLK 26-27 | BYEN 30-31 | DEBATT 32-33 | RADIO/TV 38-39

NYHETER

Høstens nyheter har ankommet!

OPTIKER SVABØ SYNSAM

Vågsalmenning 10, Bergen
55 32 61 50

Strandgt. 18, Bergen
55 31 69 51

Lagunen Storsenter, Rådøl
55 13 48 90

Korteste vei til innsjekk!

P-huset på Bergen lufthavn Flesland er det nærmeste du kommer terminalen hvis du vil at bilen skal stå under tak mens du er på reise. Skaff deg forutsigbarhet ved å forhåndsbestille plass på Online Booking. Mer om dette samt kart og priser finner du på våre nettsider europark.no. Velkommen!

EUROPARK

Member of APCOA Group

kultur og medier

Nyhetsleder kultur
Guro Istad
 tlf. 55 21 45 72 – epost: kultur@bt.no

■ Han begynte med å tre et kondom på en atomrakett, men ble sensurert da Russlands president besøkte Norge.

■ De to neste utstillingene, «DiscoPanzer» og «Yes/No», ble stoppet av Forsvarsmuseet. Nå avslutter han med våpen av kroppsdeler.

intervjuet

hilde.sandvik@bt.no
 Hilde Sandvik er samfunnsredaktør i BT

– Da jeg første gang hørte at Forsvarsmuseet skulle ta deg inn som huskunstner for å bedrive «Hærwerk» tenkte jeg at de umulig kunne ha gjort research på hva du har gjort tidligere.

– Forsvaret er ikke kjent for å gjøre god research på samtidskunst.

– Men hva ville de oppnå?

– De kjente meg fra før. Jeg stilte ut «Miss Landmine Cambodia»-bildene her. Museumsdirektør Runar Gjerald hevder at det er dialog han var ute etter. Men jeg mener han først og fremst er tilhenger av diskusjon, og det har han fått, den luringen.

– I Klassekampen lørdag går du langt i å sammenligne Forsvarsledelsen i Norge med Nord-Korea. Hva mener du med det?

– At den norske forsvarsledelsen er mer dobbeltmoralisk. Den norske forsvarsledelsen kan gjerne være lukket og autoritær, men da må den være ærlig om det, og ikke markedsføre seg som demokratiets forkjemper. De nordkoreanske generalene gir seg ikke ut for å være noe annet enn det de er, i det minste.

– Er det noe du ble overrasket over i løpet av året i Akershus festning?

– Det overrasket meg hvor lav selvtilitt det norske forsvaret har.

– Nå må du konkretisere!

– Folk med lav selvtilitt er ofte nærtakende. Jeg kan først og fremst snakke om det jeg kjenner best til, nemlig måten de har håndtert ordningen med huskunstner på. Men også måten de håndterte «bedre enn sex»-debatten etter reportasjene i mannemagasinet Alfa. Forsvarsledelsen mislykkes totalt i å være konsekvente i forhold til det oppdraget de har fått. De snakker om demokrati og åpenhet og viser at de står for det stikk motsatte. De sier A, men gjør B.

– I intervjuet med Magnus Rønningen under åpningen, sammenlignet du forsvarsledelsen med Tony Soprano. Hva mener du?

– Forsvaret er som Tony Soprano, en mann som føler ubehag, skam og skyld for å være den han er.

– Som er?

– Krig, våpen, kamp.

– Men hvorfor skulle ikke Forsvaret kunne forsvare egne verdier?

– De er vel blitt satt ut av samfunnets stadig økende skepsis mot alt som smaker av det militære. Tenk på responsen etter den danske filmen «Armadillo» (om danske soldater i Afghanistan, red.anm.) eller etter «Bedre enn sex»-reportasjen i Alfa, folket blir sjokkerte over at soldatene faktisk gjør det de skal gjøre. Men jeg tror sjokket like mye var rent snobberi over harry, maskuline bygdegutter. Forsvarets reaksjon er å være forvirret.

– Du sa under åpningen at militærinteressen din ble vakt seint. Hvorfor?

TUNGT BEVÆPNET: Bergenseren Morten Traavik er ikke redd for å være kontroversiell, ei heller i utstillingen «Body Armour – bedre enn sex», som åpnet i går.

Provokatørens dager er

– Jeg var sivilarbeider i Kautokeino. Ettersom jeg har vokst til og har sett hvor kompleks verden er, og at alle ikke stemmer SV, har jeg sett hvor viktig det er at vi har et godt forsvar.

– Dersom du hadde stilt ut en rakettkondom på Bankplassen utenfor Museet for samtidskunst rett oppi gaten, ville ikke det bare ha vært nok et kondom i kunsten? Men her ble det bråk ...

– Det ville nok fremdeles ha blitt førsteside i VG, men det ville ikke ha provosert. Forsvaret ligger flere tiår etter sivilsamfunnets kulturforståelse. Akkurat som statskirken må forsvarsledelsen hales skrikende etter pungsinken inn i fremtiden. Når det er sagt: Forsvarsmuseet har potensial til å bli landets viktigste museum, fordi det handler grunnleggende om hvem vi er.

– Du har sagt at det er mer interessant for deg å sitte her enn

å sitte i et kunstgalleri. Hvorfor?

– Jeg trives vel best på dypt vann. Jeg mener ikke at alle kunstnere skal ut i alle slags offentligheter og mene noe om alt. Men det fungerer for meg.

– Da Runar Gjerald, direktør ved museet, snakket under åpningen, gjorde du honnør. Var det ironisk?

– Den som kun tar spøk for spøk og alvor kun alvorlig ...

– Er det forvirring du vil oppnå?

– Jeg er fornøyd når jeg kan være tydelig på en flertydig måte.

– Og hvem bør Forsvarsmuseet hanke inn neste gang?

– Märtha Louise kunne sikkert fått til noe som var langt ute. Eller enda bedre: Mel Gibson.

VIKTIG: – Forsvarsmuseet har potensial til å bli landets viktigste museum, fordi det handler grunnleggende om hvem vi er, sier Morten Traavik.

fakta

Morten Traavik

- Bergensk performancekunstner, skuespiller og regissør.
- Født 27. juni, 1971.
- Ble kjent for mange gjennom kunstprosjektet «Miss Landmine», hvor han laget missekonkurranse for mineofre.
- «Miss Landmine» er hittil gjennomført i Angola (2008) og i Kambodsja (2009).
- Har det siste året vært huskunstner for Forsvarsmuseet, med prosjektet «Hærwerk».
- «Hærwerk» er delt i fem verk: «Honest John», «Discopanzar» (sensurert), «Yes/No» (sensurert), «Rock Steady North Korea!», og «Body Armour – bedre enn sex», som åpnet i går.

bt.no/bergenpuls: Les mer om kulturnyheter, film, musikk, litteratur, spill, tv, scene og utstilling

■ Bergenseren Morten Traavik's år som Norges første forsvarskunstner går mot slutten. Om han får en etterfølger er ennå ikke avgjort.

snart talte

Forsvaret: Målet innfridd, fremtiden usikker

Forsvaret er fåmælt om hvorvidt de anser ordningen med residerende kunstner som vellykket.

TONJE AURSLAND
ØYVIND TORVUND
GURO ISTAD
ANNIKEN C. MOHR (foto)
tonje.aursland@bt.no

– Jeg vil sitere Morten Traavik's poeng om at «dersom noen skulle finne på å ta dette ned, ja vel, så er det en del av kunstverket».

Det skriver sjef for Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon, Jon Einar Hynaas, i en e-post til BT.

Videre skriver brigaderen: – Vi har lært å kjenne Morten Traavik som vel så mye kommunikator som kunstner, og det har vært styrken i hans prosjekter. Han har rokket ved

våre oppfatningen om hva som er rimelig satsning i et Forsvarsmuseum. Eller skal vi si rocket?

– Målet innfridd

Forsvarssjefen var ikke tilgjengelig for kommentar i går, men Hynaas skriver at hensikten ved å hyre Morten Traavik som «Forsvarets kunstner» er innfridd.

– Et hovedmål med prosjektet «Museale forstyrrelser» er nettopp det; å forstyrre både offentlighet og internt med elementene i prosjektet. Det er premissene bak prosjektet og finansieringen som Kulturrådet har stilt til disposisjon. Selv om jeg nylig har gått inn i jobben som sjef for Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon, registrer jeg at målet er innfridd. Det er liten grunn til å tro at det siste kunstverket er annerledes i så måte; det er ikke mulig å

stille seg likegyldig til Morten Traavik's siste prosjekt, sier han.

Står ikke lenge

Hva Forsvarets ledelse mener om kunstverkene, eller om Traavik's kritikk i Klassekampen lørdag, vil Hynaas ikke svare på.

– Videreføres ordningen?
– Når det gjelder den fremtidige satsingen på museet, så overlater jeg til museumsdirektøren å komme med gode anbefalinger – så snart evalueringen er gjennomført og eventuell finansiering er avklart. Det er ikke annerledes om det er en tradisjonell utstilling, eller om det er et samarbeid med en profilert kunstner som Morten Traavik, sier Hynaas, som antyder at utstillingen ikke vil få evig liv.

Men om Forsvaret ikke har bestemt seg ennå, har i hvert

fall kunstkritiker og kurator Tommy Olsson felt en dom over ordningen med residerende kunstner.

– Det er godt tenkt, men reaksjonene viser at det er mangel på forståelse fra både Forsvarets og kunstnerens side. Det er ikke første gangen vi ser at kunstverk, vist frem på Forsvarets grunn, har virket provoserende.

Ifølge Runar Gjerard, Forsvarsmuseets direktør, er det usikkert om det blir ansatt en ny forsvarskunstner. Dersom de velger å ansette en ny forsvarskunstner, gikk Gjerard i går langt i antydning at det blir en mindre kontroversiell kunstner.

– Vi vil kanskje velge en kunstner med et annet blikk neste gang, sa Gjerard til NRK.

Gjestfrihet?

utstilling kunst

«Body Armour – bedre enn sex?»
Morten Traavik
Kurert av Inger Astri Kobbevik
Forsvarsmuseet, Oslo

MED «Body Armour – bedre enn sex?» avsluttes det ett-årige gjesteoppholdet kunstner Morten Traavik har hatt hos Forsvarsmuseet. Som en del av institusjonens overhengende tema – «museale forstyrrelser» – har Traavik hatt mandat til å gi institusjonen et nytt perspektiv på egen praksis. Kunstneren har hatt atelier i et glassbur midt i utstillingsrommet, der hans prosesser og utprøvelser har vært til fritt innsyn fra ansatte og besøkende.

GJENNOM fem prosjekter i serien «Hærwerk» har Traavik tatt utgangspunkt i det som kan forstås som Forsvarsmuseets eget utstillingsmateriale, og inkorporert det i sin egen kunstneriske praksis. Krigsvåpen, som tanks og raketter, har han bekledd med discospeil, kondomer og politisk symbolske farger. Prosjektene har i tur og orden blitt flyttet bort før avtalt dato, eller blitt regelrett sensurert av ledelsen i Forsvaret.

Traavik's kunstnerskap tilnærmer seg betente politiske problemstillinger med en konkrethet som vanligvis når de tabloide avisene. Der mange kunstnere ofte sirkler rundt problemstillinger, fremstår Traavik som utålmodig og direkte. Dette plasserer ham i en særposisjon i Norge. Tidligere har Traavik stått på offerets side med «Miss Landmine»-prosjektet, mens nå flytter han fokuset mot militærmaktens muligheter og begrensninger.

DET VIRKER SOM om kunstneren har valgt å avslutte med et mer nedtonet prosjekt, installert og montert på innsiden av institusjonen, forsikret mot potensielle fornærmelser ved et eventuelt statsbesøk på museet.

Nåværende utstilling vises blant annet to montre med kamouflasjemønstrede sokler som tar utgangspunkt i maskinvåpen og menneskelig materie, og som trekker det videre ut i en dystopisk makaber estetikk.

Men i motsetning til de forrige prosjektene er dette noe man gjerne kunne sett i en ordinær kunstinstitusjonell sammenheng. Og på Forsvarsmuseet utøver de sin rolle som samtidskunst, uten at de nødvendigvis skaper noen videre diskusjon.

KUNSTNERE har siden slutten av sekstitallet arbeidet med en institusjonskritisk praksis, hvor kunstneren produserer kommentarer eller «avslører» museet eller institusjonens definisjonsmakt. Den forholdsvis nye praksisen «new institutionalism» går ut på at institusjonen har et ønske om å være institusjonskritisk, og inviterer slik en kunstner med en bestilling om å være nettopp dette. Det blir derfor stadig vanskeligere å arbeide kritisk på innsiden av en institusjon som selv streber mot det samme idealet.

RUTH HEGE HALSTENSEN